

Zaufany człowiek Stalina. Kim był ubek, który posłał na śmierć Wyszomirskiego

Category: FELIETONY,Historia,NEWS

written by Marek | 11 maja 2026

O rodzinie Wyszomirskich, o dworze w Czarnowcu, o smutnych losach wojennych i powojennych piszemy wtedy, gdy wpadają nam w ręce na nowo odkryte karty historii naszej wioski.

Dziś, po osobistej wizycie studyjnej w Muzeum Żydów Polskich POLIN, w Warszawie, którą zorganizowało Muzeum Żołnierzy Wyklętych w Ostrołęce chciałbym wspomnieć ponownie czytelnikom o roli bezwzględного kata,

który stał się ostatecznie użytecznym łajdakiem.

Jeśli chodzi o same zwiedzanie wystawy stałej i czy warto ją zobaczyć, to decyzję pozostawiam Państwu, ale dopiero po pierwszej wizycie w POLIN. Twierdzę zdecydowanie, że każdą wystawę i każde Muzeum warto zwiedzić, bo dopiero wtedy każdy z nas może wyrobić sobie opinię o potrzebie prezentowania historii.

Wystawa stała „1000 lat historii Żydów polskich”

Poniżej zdjęcie i cytaty z wystawy w Muzeum Żydów Polskich, w Warszawie. Na ekspozycji znajdujemy zdjęcie bezwzględного komunisty, który doprowadził do aresztowania i ostatecznie mordy na Janie Wyszomirskim z Czarnowca.

Józef Światło

Urodzony w 1915 roku Izaak Fleischfarb wstąpił do krakowskiej sekcji młodzieżowej organizacji syjonistycznej Gordonia, ale potem porzucił syjonizm i został komunistą. Zdystansował się od żydowskiej tożsamości, a nawet przestał utrzymywać bliskie kontakty z rodziną. Pracował jako robotnik, organizował strajki i demonstracje, bywał za to aresztowany.

Powołany do wojska w 1938, został ranny w kampanii wrześniowej. Przekroczył nielegalnie granicę z ZSRR i został zesłany do obozu pracy. Po amnestii ożenił się z Justyną Światło, której nazwisko przejął. Wstąpił do wojska polskiego. Gdy ujawnił swoją przedwojenną przeszłość komunistyczną, został oficerem politycznym. Uczestniczył w zwalczaniu Armii Krajowej, a w 1945 roku został wysokim oficerem UB. Był odpowiedzialny za aresztowanie m.in. Władysława Gomułki i prymasa Stefana Wyszyńskiego. W grudniu 1953 zgłosił się do władz amerykańskich w Berlinie. Jego audycje w Radio Wolna Europa, nadawane od 1954 roku, ujawniały mechanizm terroru. Zyskały w Polsce olbrzymią popularność i przyczyniły się istotnie do erozji systemu.

Józef Światło

Isaac Fleischfarb, born in 1915, joined the Kraków branch of the youth Zionist organization Gordonia, but soon abandoned Zionism and became a communist. He distanced himself from his Jewish identity, and even stopped contacting his family. He became a worker, and organized strikes and demonstrations, which occasionally got him arrested. Drafted to the army in 1938, he was injured during the fights in September 1939. He crossed the Soviet Union border illegally and was expelled to a work camp. After the amnesty he married Justyna Światło, whose last name he assumed. He joined the Polish army. Upon revealing his prewar communist biography, he was made a political officer.

He took part in fighting against the Home Army, and in 1945 became a high-ranking officer of the Security Service. He was responsible for arresting Władysław Gomułka and the primate Stefan Wyszyński.

In December 1953 he reached out to the American authorities in Berlin. His radio programs on Radio Free Europe, aired from 1954, revealed the regime's terror apparatus. They were very popular in Poland and contributed to the erosion of the system.

2026.05.06 Czarnowiec.pl (MK)

Wolna

Fot: MK Ekspozycja w POLIN

Józef Światło

Urodzony w 1915 roku Izaak Fleischfarb wstąpił do krakowskiej sekcji młodzieżowej organizacji syjonistycznej Gordonia, ale potem porzucił syjonizm i został komunistą. Zdystansował się od żydowskiej tożsamości, a

nawet przestał utrzymywać bliskie kontakty z rodziną. Pracował jako robotnik, organizował strajki i demonstracje, bywał za to aresztowany. Powołany do wojska w 1938, został ranny w kampanii wrześniowej. Przekroczył nielegalnie granicę z ZSRR i został zesłany do obozu pracy. Po amnestii ożenił się z Justyną Światło, której nazwisko przejął. Wstąpił do wojska polskiego. Gdy ujawnił swoją przedwojenną przeszłość komunistyczną, został oficerem politycznym. Uczestniczył w zwalczaniu Armii Krajowej, a w 1945 roku został wysokim oficerem UB. Był odpowiedzialny za aresztowanie m.in. Władysława Gomułki i prymasa Stefana Wyszyńskiego. W grudniu 1953 zgłosił się do władz amerykańskich w Berlinie. Jego audycje w Radio Wolna Europa, nadawane od 1954 roku, ujawniały mechanizm terroru. Zyskały w Polsce olbrzymią popularność i przyczyniły się istotnie do erozji systemu.

Józefa Światło doprowadził wielu Polaków do aresztowania, i w następstwie do śmierci.

Opinia na temat Józefa Światło jest złożona i pełna kontrowersji, ponieważ łączy on w sobie rolę bezwzględnego kata i kluczowego świadka. Można ją streścić w kilku punktach. Był bezwzględnym funkcjonariuszem aparatu terroru. Przed ucieczką Światło był jedną z najbardziej mrocznych postaci stalinizmu w Polsce. Jako wicedyrektor Departamentu X Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego był „prawą ręką” Bermana i Bieruta do zadań specjalnych. Nie był jedynie urzędnikiem, ale aktywnym uczestnikiem brutalnych przesłuchań i prowokacji, odpowiedzialnym za niszczenie życia zarówno przeciwników politycznych, jak i członków samej partii. Uciekł z motywów egoistycznych. Mało który badacz historii wierzy w ideologiczną przemianę Światły. Przeważa pogląd, że jego ucieczka na Zachód w 1953 roku była wynikiem czystego instynktu przetrwania.

Po śmierci Stalina w ZSRR, Światło zrozumiał, że w Polsce rozpocznie się szukanie kozłów ofiarnych winnych „błędom i wypaczeniom”, a on – jako osoba wiedząca zbyt wiele o brudach elity władzy – był pierwszy w kolejce do eliminacji.

Co ważne!

Mimo fatalnej oceny moralnej jego postaci, historycy przyznają mu kluczową

rolę w rozbiciu systemu od wewnątrz. Jego audycje w Radiu Wolna Europa („Za kulisami partii i bezpieki”) obnażyły hipokryzję, luksusy i brutalność komunistycznych dygnitarzy. Wywołało to szok w szeregach PZPR, doprowadziło do likwidacji Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego i znacząco przyspieszyło proces destalinizacji w Polsce (październik 1956). W oczach badaczy Światło pozostaje więc „użytecznym łajdakiem” – człowiekiem, który z niskich pobudek i dla ratowania własnej skóry, dostarczył Zachodowi i Polakom wiedzę, która ostatecznie skompromitowała i osłabiła system, który sam wcześniej budował.

„Rok temu uciekł przez Berlin do Stanów
Zjednoczonych niejaki Józef Światło,
wysoki urzędnik UB. Od paru miesięcy
opowiada przez radio wszystko, co wie”.

Z dziennika Hugona Steinhausa, 13 grudnia 1954

“A year ago one Józef Światło,
a high-ranking Polish security
official, escaped to the United
States via Berlin. Over the last
few months he has been telling
us everything he knows in his
radio broadcasts”.

Hugo Steinhaus in his diary,
13 December 1954

Józef Światło w Rozgłosni Polskiej Radia Wolna
Europa, które było dla Polaków głównym
źródłem niezależnej informacji. Światło był
wicedyrektorem X Departamentu Ministerstwa
Bezpieczeństwa Publicznego odpowiedzialnym
między innymi za aresztowanie Władysława
Gomułki oraz prymasa Stefana Wyszyńskiego.
Jego radiowe relacje o zbrodniczych praktykach
aparatu bezpieczeństwa wywołały w Polsce
wstrząs, przyczyniając się do erozji systemu.

Józef Światło reports from the studio of the
Polish Section of Radio Free Europe, which was
the main source of independent information
for Poles. Before defecting, Światło had been
the deputy director of the 10th Department
of the Ministry of Public Security of Poland,
which was responsible, among other things,
for arresting Władysław Gomułka and Primate
Stefan Wyszyński. His radio reports about the
criminal practice of the security apparatus
shocked Poland and contributed to the erosion
of the system.

Józef
Światło
ur. 1914
polski
żrodło
dla
Polski
Przez
pracy
przez
jenną
Uczest
wysoko
Włady
1953-54
w Radu
mimo to
się stało
Józef Świa
kończąc
youth Zi
and beca
identity,
a worker,
occasional
ingored do
Union for
amnesty h
He joined
biography.
He took on
became a li
responsible
Stefan Wys
to December
Berlin. His ra
revealed the
Poland and c

2026.05.06 Czarnowiec.pl (MK)

Fot: MK Ekspozycja w POLIN

„KOMANDO ŚMIERCI W WILLYSIE

W połowie lat 90. XX wieku w Warszawie żyli jeszcze świadkowie, którzy
pamiętali jak podporucznik Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego Józef

Światło w towarzystwie enkawudzystów jeździł wojskowym willysem ulicą Grochowską i aresztował ludzi związanych z „Alarmem” – redaktorów, drukarzy i kolporterów. W sumie przeszło sto osób.”

- [cytat z artykułu Jacka Pawłowskiego \[JP\] zamieszczony na naszych łamach, tu ->](#)

Konkretna, imienna lista wszystkich osób aresztowanych przez Józefa Światłę (Izaaka Fleischfarba) prawdopodobnie nie istnieje w formie jednego, publicznie dostępnego spisu, ponieważ jego działalność obejmowała tysiące spraw operacyjnych. Można jednak wyodrębnić grupy i konkretne nazwiska, które najczęściej pojawiają się w opracowaniach historycznych oraz archiwach IPN w kontekście jego bezpośrednich działań.

Ważne postacie aresztowane przez Światłę:

- Władysław Gomułka i jego żona Zofia – Światło osobiście aresztował ich w sierpniu 1951 roku w Krynicy.
- Kardynał Stefan Wyszyński – Światło nadzorował operację jego aresztowania we wrześniu 1953 roku.
- Leopold Okulicki „Niedźwiadek” – ostatni komendant główny AK; Światło brał udział w pacyfikacjach i represjach wobec członków podziemia niepodległościowego.
- Michał Rola-Żymierski – marszałek Polski, aresztowany w 1952 roku pod zarzutem szpiegostwa.
- Hermann Field – amerykański architekt, którego „zniknięcie” w 1949 roku było jedną z najbardziej tajemniczych spraw prowadzonych przez Światłę.

Życiorys.

Urodulom się dnia 1 stycznia 1915 roku
w m. Medyka pow. Lubawa woj. Łódzkiego

Ojciec mój był magazyńcem i młynarzem. Do roku 1920 uczęszczałem do szkoły. W roku 1927 wstąpiłem do org. społecznej młodzieży.
plus pracowałem do roku 1933, w charakterze sekretarza org.
miejscowej i kółkowej. W tym okresie uwieczniałem wiersze
i ciekawostki K.R.M. „Białym”, „Młodym”, z innymi
org. stowarzyszeń walczyłem organizując ich terenowe kółka
B.Z. Jakże wspomnę B.Z. pracowałem 6 miesięcy.
wstąpiłem prawniczym ~~do~~ w stowarzyszenie przedmowy
K.R.M. pracowałem do połowy 1936, z wstąpiłem do Teren.
Lub. Ter.

W 1938-9 pracowałem w K.P. gdzie odbywałem
kursy służby węgierskiej i 12 października, bierze udział
w kampanji wrześniowej. Wierzę z 6 ty. dyw. chorobałem się do
miejscowości pod Ciemnowem. Podczas wyjazdu uciekałem, system
zostałem do Jorkowskiej - ob. gdzie pracowałem w charakterze
organizacji. W roku 1941. Wstąpiłem wstąpiłem do
Pracowni. Arty. pracując w charakterze sekretarza
dnia wstąpiłem do Teren. dyw. T. Krasnowa. (Maj 43. roku).
W sierpniu ukończyłem szkołę podofic. polit. bierze
udział w wojnie pod Lwówem przed Zost. do-cy plut.
Do woj. pod Lwówem stowarzyszeń Br. M. M. R. R. R. R.
Po wojnie stowarzyszeń stowarzyszeń wstąpiłem jako
instruktor do spraw politycznych Samod. dywizji
Petylarji Armii Czerwonej. on do dnia naszego końca.

Sprawa organizacji „Alarm”

„Alarm” to kryptonim akcji wymierzonej w środowiska konspiracyjne często związane z AK lub ruchem narodowym. Choć historycy wspominają o „ponad stu osobach” aresztowanych w tej konkretnej operacji na warszawskiej Pradze przy ul. Grochowskiej, w literaturze nazwiska szeregowych drukarzy czy kolporterów pojawiają się rzadziej niż nazwiska liderów. W ramach tej i podobnych spraw, Światło jako wicedyrektor Departamentu X MBP, przyczynił się do uwięzienia Redaktorów pism podziemnych, Pracowników drukarni konspiracyjnych, Członków rodzin osób poszukiwanych jako forma szantażu.

UROCZYSTE ZATWIERDZENIE AKTU OSKARŻENIA

„Proces Jana Wyszomirskiego z Czarnowca brutalnie pokazał ponurą zasadę sądownictwa krajów totalitarnych, wedle której wyrok jest uroczystym zatwierdzeniem aktu oskarżenia.

22 stycznia 1945 roku w Otwocku, na sesji wyjazdowej, odbyła się rozprawa porucznika „Wrońskiego”. Rozprawa odbywała się bez oskarżyciela i obrońców. Tylko sąd i oskarżony. W składzie orzekającym zasiadali: porucznik Władysław Garnowski, podporucznicy Władysław Sobiech i Eugeniusz Krzewski. Protokołował podporucznik Ignacy Leszcz. Na jednej rozprawie sąd zamknął cały proces. Skazał Wyszomirskiego na karę śmierci. Nie było drugiej instancji. Komunistyczna sprawiedliwość nie przewidywała zaskarżania wyroków. Prezydent Bolesław Bierut nie skorzystał z prawa łaski. Karę śmierci wykonano 29 stycznia w ubeckim więzieniu przy ulicy 11 Listopada w Warszawie...” - [JP]

Sygn. akt S 139/08/Zk

POSTANOWIENIE

o umorzeniu śledztwa

Marzena Matysik - Folga – prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Katowicach po zapoznaniu się z aktami śledztwa o sygn. S 139/08/Zk w sprawie bezprawnych aresztowań obywateli polskich, a w tym członków redakcji pisma "Alarm" w latach 1944-1945r na terenie Warszawy, wywiezionych następnie do obozów pracy na terenie b. ZSRR, to jest o przestępstwo z art.248 § 2 kk z 1932r w zw. z art 2 ust. 1 i art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. (tekst jednolity Dz. U z 2007r nr 63 poz. 424 z późn. zm).

na podstawie art. 17 § 5 kpk i art. 322 § 1 k.p.k.

postanowił:

- umorzyć śledztwo w sprawie:

4. zbrodni komunistycznej polegającej na stosowaniu represji wobec jednostki, stanowiącej zbrodnię przeciwko ludzkości popełnionej w dniu 19 listopada 1944 roku w Warszawie, polegającej na bezprawnym pozbawieniu wolności żołnierza Armii Krajowej i redaktora naczelnego pisma „Alarm” - Jana Wyszomirskiego - przez ppor. Józefa Światłę - oficera Wojska Polskiego oddelegowanego do pełnienia służby w Wojewódzkim Urzędzie Bezpieczeństwa Publicznego w Warszawie, a następnie oddanie we władztwo obcego państwa tj. przekazanie przebywającym na terenie Polski funkcjonariuszom NKWD z byłego ZSRR - tj. o przest. z art. 248 § 2 kk z 1932r (Dz. U. Nr 60, poz. 571 z późn. zm) w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. (tekst jednolity

Dz. U z 2007r nr 63 poz. 424 z późn. zm) – na zasadzie art. na zasadzie art. 17 § 1 pkt 5 kpk – wobec śmierci sprawcy;

[Pełna treść Postanowienia - PDF](#)

Bezprawne „przybicie” Wyszomirskiemu czynów popełnionych przed wejściem w życie dekretu o ochronie państwa. Bezprawne uwięzienie przez półtora miesiąca, przed formalną decyzją o aresztowaniu. Pozbawienie prawa do obrony. Brak możliwości zaskarżenia wyroku. Wszystkie te okoliczności jednoznacznie przesądzają, że na Wyszomirskim popełniono klasyczną zbrodnię mordu sądowego.

Bezpośrednim sprawcą tej zbrodni był Światło. Dlaczego amerykańskie kryli jego datę śmierci aż do 2010 roku?

Przyczyna, dla której amerykańskie służby (CIA) utrzymywały informację o losach i dacie śmierci Józefa Światły w ścisłej tajemnicy przez dekady, wynikać może z kilku powodów.

Chronili kluczowego świadka. Światło był dla USA jednym z najcenniejszych uciekinierów z bloku wschodniego. Po zakończeniu audycji w Radiu Wolna Europa otrzymał nową tożsamość i zamieszkał w USA. Ujawnienie jakichkolwiek szczegółów o nim mogło narazić go na akcję odwetową ze strony grup likwidacyjnych KGB lub polskiego MSW, które przez lata oficjalnie uznawało go za zmarłego lub zaginionego, ale wciąż go poszukiwało. Byli wiarygodni dla przyszłych dezertów. Amerykanie chcieli pokazać innym potencjalnym uciekinierom z elit komunistycznych, że jeśli zdecydują się na współpracę, USA zapewni im całkowite bezpieczeństwo i anonimowość aż do śmierci. Ujawnienie danych Światły mogłoby zostać odebrane jako słabość systemu ochrony.

Światło był postacią „brudną” – zbrodniarzem stalinowskim z rękami umazanymi krwią. Publiczne przyznanie, że taki człowiek żyje spokojnie na koszt amerykańskiego podatnika, mogło budzić kontrowersje etyczne i naciski ze strony środowisk polonijnych oraz organizacji walczących o sprawiedliwość za zbrodnie stalinizmu. Przez lata polskie służby specjalne prowadziły operacje mające na celu ustalenie miejsca jego pobytu. Utrzymywanie ścisłej tajemnicy zmuszało wywiad PRL do marnowania zasobów na szukanie kogoś, kto był pod pełną kontrolą CIA. Ostatecznie dopiero w 2010 roku, w odpowiedzi na wniosek o odtajnienie informacji (FOIA) złożony przez Instytut Pamięci Narodowej, Amerykanie oficjalnie potwierdzili, że Józef Światło zmarł w 1994 roku.

3
Z chwilą zwolnienia pracownika
Kartę Stat.-Ewidenc. załącza się
do akt pers., do koperty dolnej.

Karta Statystyczno-Ewidencyjna etatowego funkcjonariusza B. P.

- Nazwisko Sioiaflo
- Imię Jonif imię ojca Gabriel
1. Data urodzenia 1. I 1915
dzień, m-c i rok
2. Narodowość Żyd
3. Obywatelstwo Polskie
4. Zajęcia rodziców i posiadany majątek Unsolucere (ojciec
magorynie 4 młyne)
5. Czym trudnił się sam funkc. przed wstąpieniem do Org. B. P. robotnik
6. Do jakich Partii i Org. politycz. należał w przeszłości Sjowst.
Org. "Gordonsa" 1927/33-4, 1933/36 KZMP
7. Czy służył w wojsku 1938/39 ser. 1943/45 WP
w jakim, kiedy i jak długo
8. Czy i kiedy należał do Zbrojnych Organizacji nie
wymień nazwy organizacji
9. Czy służył w Policji i K. O. P. nie
10. Czy był zagranicą ZSRR 1939/44
11. Czy siedział w więzieniu, obozie gdzie i kiedy 1934/36 - Krasn
1939 Jenie WP - w ZSRR
gdzie, kiedy i za co
12. Od kiedy pracuje w służbie B. P. i pierwsze stanowisko 1945
2-ce kierownika WUPB - Warszawa

Komunikat Polskiej Agencji Prasowej

PAP komunikuje: W wyniku kontroli, zarządzanej w połowie 1953 r. przez władze państwowe, zostały w niektórych wypadkach ujawnione fakty jaskrawego pogwałcenia praworządności ludowej. W związku z tym zostały zarządzane szczegółowe dochodzenia.

W toku tych dochodzeń władze weszły na trop prowokatora i agenta wywiadu amerykańskiego Józefa Światło, który — fałszując dane dotyczące swojej przeszłości i maskując się oraz wykorzystując brak dostatecznej kontroli — zdołał usadowić się w aparacie bezpieczeństwa publicznego.

Działając jako agent - prowokator, Światło za pomocą różnych przestępczych machinacji i fabrykowania przez siebie fałszywych dowodów, prowadził zbrodniczą akcję oczerniania i uwikłania szeregu obywateli. Wykorzystując brak właściwego nadzoru, Światło doprowadził w niektórych wypadkach w celach prowokacyjnych do nieuzasadnionych oskarżeń i aresztowań upatrzonych przez siebie osób.

Jedną z takich osób był obywatel amerykański Herman Field, którego sprawę Światło celowo sprowokował i zaplatał ze szczególnym wyrafinowaniem.

Obawiając się zdemaskowania w wyniku rozpoczętych dochodzeń, agent - prowokator

Światło zdołał uciec za granicę i dziś jawnie już, jako zdemaskowany agent amerykańskiej dywersji, kontynuuje swą prowokatorską robotę, występując przez radio ze stekiem równie bzdurnych jak nikczemnych kłamstw, oszczerstw i fałszerstw.

Ta prowokacja jest częścią składową ogólnej kampanii przeciwko Polsce tych czynników amerykańskich, które nie przebierają w środkach, aby utorować drogę przy pomocy dywersji swym agresywnym celom. Forsują one gorączkowo, jak powszechnie wiadomo, odbudowę zaborczego Wehrmachtu z kadrami hitlerowską na czele i przyimują od tej kadry jej zbrodnicze metody działania.

W wyniku zakończonego dochodzenia ustalono, że zarzuty wysuwane pod adresem Hermana Fielda przez agenta - prowokatora Światło były bezpodstawne. Herman Field został więc zwolniony, otrzymując całkowite zadośćuczynienie.

Przecięto również szereg innych bezzasadnie i fałszywie skonstruowanych oskarżeń przeciwko niektórym obywatelom polskim, wypuszczając na wolność poszkodowanych. Dalsze dodatkowe badania w tych sprawach są w toku.

W stosunku do osób winnych braku czujności i kontroli zostały wyciągnięte odpowiednie konsekwencje.

Skany ze strony przystanekhistoria.pl. Opublikowany w Trybunie Ludu komunikat dotyczący ucieczki Józefa Światło do Berlina Zachodniego i Karta statystyczno-ewidencyjna.

Józef Światło - przez aresztowanie Jana Wyszomirskiego z Czarnowca do mordu sądowego!

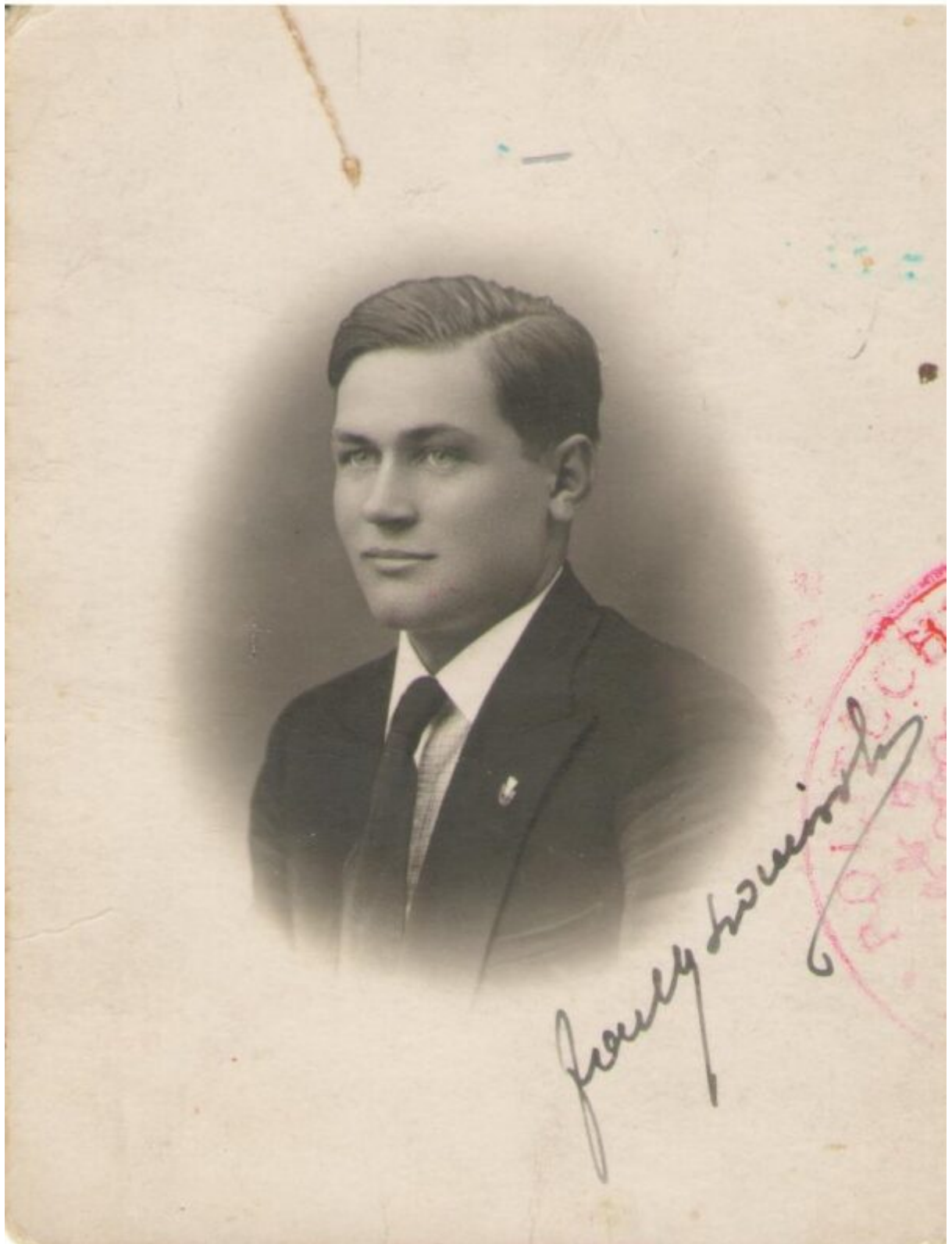
Artykułu na naszych łamach: „Czarnowiec i Wyszomirscy cz. IV” <https://czarnowiec.pl/2020/08/20/czarnowiec-i-wyszomirscy-cz-iv/Tak>, szczegółowo opisuje losy Jana Wyszomirskiego oraz rolę Józefa Światły w jego aresztowaniu.

Artykuł przywołuje relacje świadków, według których Józef Światło osobiście jeździł wojskowym willysem po warszawskiej Pradze, wyłapując osoby związane z redakcją „Alarmu”, w tym Jana Wyszomirskiego z Czarnowca. Światło nie tylko dokonał zatrzymania, ale jako wysoki funkcjonariusz bezpieczeństwa inicjował i nadzorował śledztwo, które IPN uznał po latach za zbrodnię komunistyczną. To właśnie dzięki śledztwu w sprawie „mordu sądowego” na Janie Wyszomirskim, strona amerykańska została zmuszona do oficjalnego potwierdzenia daty śmierci Światły. Ministerstwo Sprawiedliwości w Waszyngtonie podało polskiej prokuraturze 11 stycznia 2010 roku, że Światło zmarł 2 września 1994 roku. Mimo podania daty, Amerykanie odmówili przekazania kopii aktu zgonu czy opisu okoliczności śmierci, co zmusiło IPN do umorzenia śledztwa, bo zmarłego nie można sądzić.

Artykuł Jacka Pawłowskiego jest istotnym źródłem, ponieważ łączy ogólną wiedzę o „uciekaniu z RWE?” z konkretną, tragiczną historią ofiary jego wcześniejszej działalności w aparacie bezpieczeństwa.

Światło nie tylko bezprawnie pozbawił wolności Jana Wyszomirskiego, ale następnie „oddał go we władztwo obcego państwa”, przekazując go funkcjonariuszom radzieckiego NKWD. Było to działanie wykraczające poza standardowe procedury Urzędu Bezpieczeństwa i nosiło znamiona zbrodni przeciwko ludzkości. Akcja przeciwko redaktorom „Alarmu” nie zakończyła się na samym Wyszomirskim. Kilka dni po jego aresztowaniu, Światło i jego ludzie urządzili zasadzkę w mieszkaniu, w którą wpadły matka i siostra Jana – Maria oraz Ludwika Wyszomirskie. Wciągnięto rodzinę w zasadzkę. Pokazuje to brutalną metodę odpowiedzialności zbiorowej stosowaną przez Światłę.

Aresztowali go bez podstawy prawnej! Jan Wyszomirski został aresztowany 19 listopada 1944 roku, a formalna decyzja o jego uwięzieniu zapadła dopiero półtora miesiąca później. Co więcej, skazano go na podstawie dekretu o ochronie państwa, który wszedł w życie już po czynach, o które go oskarżano! Chociaż IPN zakwalifikował działania Światły jako zbrodnię komunistyczną, śledztwo zostało ostatecznie umorzone w 2010 roku tylko i wyłącznie z powodu śmierci podejrzanego. Amerykanie, informując o jego zgonie, odmówili wydania kopii aktu zgonu oraz jakichkolwiek szczegółów dotyczących jego życia w USA, co uniemożliwiło pełną weryfikację i zamknięcie procesowe sprawy ofiar takich jak Wyszomirski. Jan Wyszomirski nie miał obrońcy, a rozprawa trwała jeden dzień i zakończyła się natychmiastowym wyrokiem śmierci.

Jan Wyszomirski

Po osobistej rozmowie z przewodnikiem w Muzeum Żydów Polskich i
zadany pytaniu: Jak sama ekspozycja w Muzeum Żydów Polskich traktuje

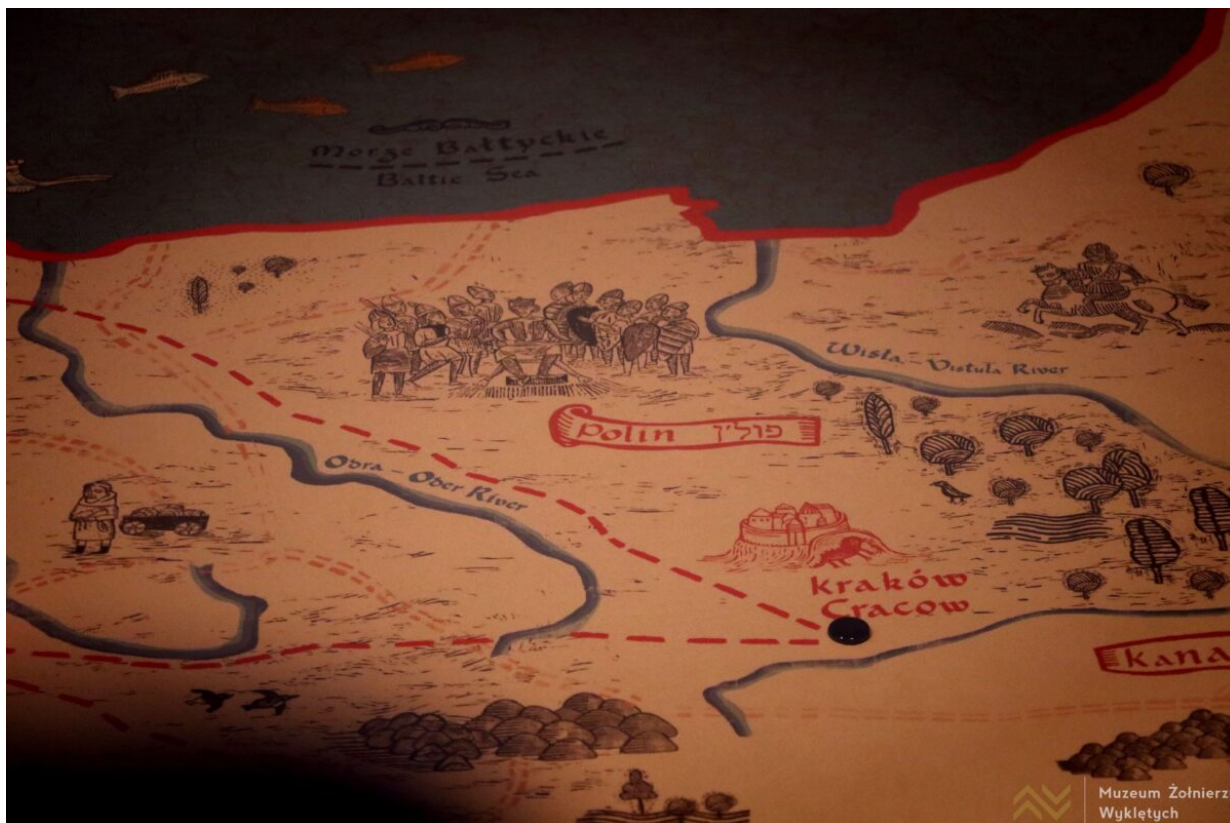
Światłą? Jako bohatera żydowskiego czy jako zdrajcę, przestępcę i wysokiego urzędnika UB – komunistę?

Według przewodnika, ekspozycja w Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN nie stosuje wobec Józefa Światły uproszczonych etykiet „bohatera” czy „zdrajcy”. Zamiast tego, przedstawia jego postać w sposób analityczny i wielowymiarowy, wpisując ją w tragiczny i skomplikowany kontekst powojennych losów polskich Żydów. Sposób narracji na wystawie można podzielić na dwa kluczowe aspekty:

- Aspekt krytyczny – Jako sprawca i funkcjonariusz. Muzeum wprost wskazuje na jego rolę w komunistycznym aparacie terroru. Opisuje go jako wysokiego oficera UB (Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego), który był odpowiedzialny za brutalne represje, w tym aresztowania kluczowych postaci życia publicznego (Gomułka, Wyszyński). W tym kontekście Światło jest pokazany jako postać, która odrzuciła swoją żydowską tożsamość na rzecz bezwzględnej ideologii komunistycznej.
- Aspekt historyczny – Jako narzędzie rozkładu systemu. Wystawa akcentuje moment jego ucieczki i działalności w Radiu Wolna Europa. Nie jest to jednak przedstawiane jako akt bohaterstwa, lecz jako wydarzenie o ogromnym znaczeniu politycznym. Muzeum podkreśla, że jego rewelacje „przyczyniły się istotnie do erozji systemu”, obnażając mechanizmy strachu i korupcji władzy.

Muzeum POLIN unika ocen moralnych, pozostawiając je zwiedzającym, ale rzetelnie dokumentuje jego drogę od młodego syjonisty, przez brutalnego stalinowca, aż po uciekiniera, którego głos pomógł zdemontować system, który sam współtworzył. Światło pojawia się tam jako postać ilustrująca dylematy, wybory i ciemne karty historii Żydów w powojennej Polsce, a nie jako wzór do naśladowania.

POLIN - to nazwa muzeum w Warszawie. Dlaczego POLIN? Skąd wzięła się taka nazwa?

POLIN to hebrajskie określenie Polski, które w dosłownym tłumaczeniu oznacza „**tutaj odpoczniesz**”. Słowo to składa się z dwóch członów: **po** („tutaj”) oraz **lin** („odpocznij/spocznij”).

Wybór tej nazwy przez Muzeum POLIN nawiązuje do popularnej legendy o przybyciu pierwszych Żydów na ziemię polskie.

Legenda o lesie: Według podań, Żydzi uciekający przed prześladowaniami w Europie Zachodniej dotarli do lasu, gdzie usłyszeli głos z nieba lub śpiew ptaków układający się w słowo „Polin”.

Symbolika: Zinterpretowali to jako znak, że Polska ma stać się ich bezpieczną przystanią i miejscem odpoczynku.

Wystawa: Legenda ta stanowi motyw przewodni galerii „**Las**”, która otwiera wystawę stałą muzeum, dokumentującą 1000 lat wspólnej historii. Budowa Muzeum rozpoczęła się w 2009 roku, a słowo „**Polin**” oficjalnie dodano do jego nazwy we wrześniu 2014 roku gdy otwarto wystawę stałą.

Kontekst Józefa Światło w Katowicach

Warto przypomnieć, że prawda o śmierci Jana Wyszomirskiego z Czarnowca

wyszła na jaw m.in. dzięki śledztwu IPN, które doprowadziło do ustalenia daty śmierci samego Józefa Światła (zmarł w 1994 r. w USA pod nazwiskiem **Charles Guck** (Gacek)). Co ciekawe, ogłoszenie tych faktów zbiegło się czasowo z zaprzysiężeniem prezydenta Polski Bronisława Komorowskiego w 2010 roku. Stanowi to ciekawą klamrę czasową dla historii **Światło-Wyszomirski**.

Relacja i zdjęcia powstały tuż po wizycie studyjnej Pracowników Muzeum Żołnierzy Wyklętych w Ostrołęce, w POLIN dnia 6 maja 2026 r.

Za zdjęcia dziękuję Robertowi Majkowskiemu.

2026.05.06 Czarnowiec.pl (RM)

2026.05.06 Czarnowiec.pl (RM)

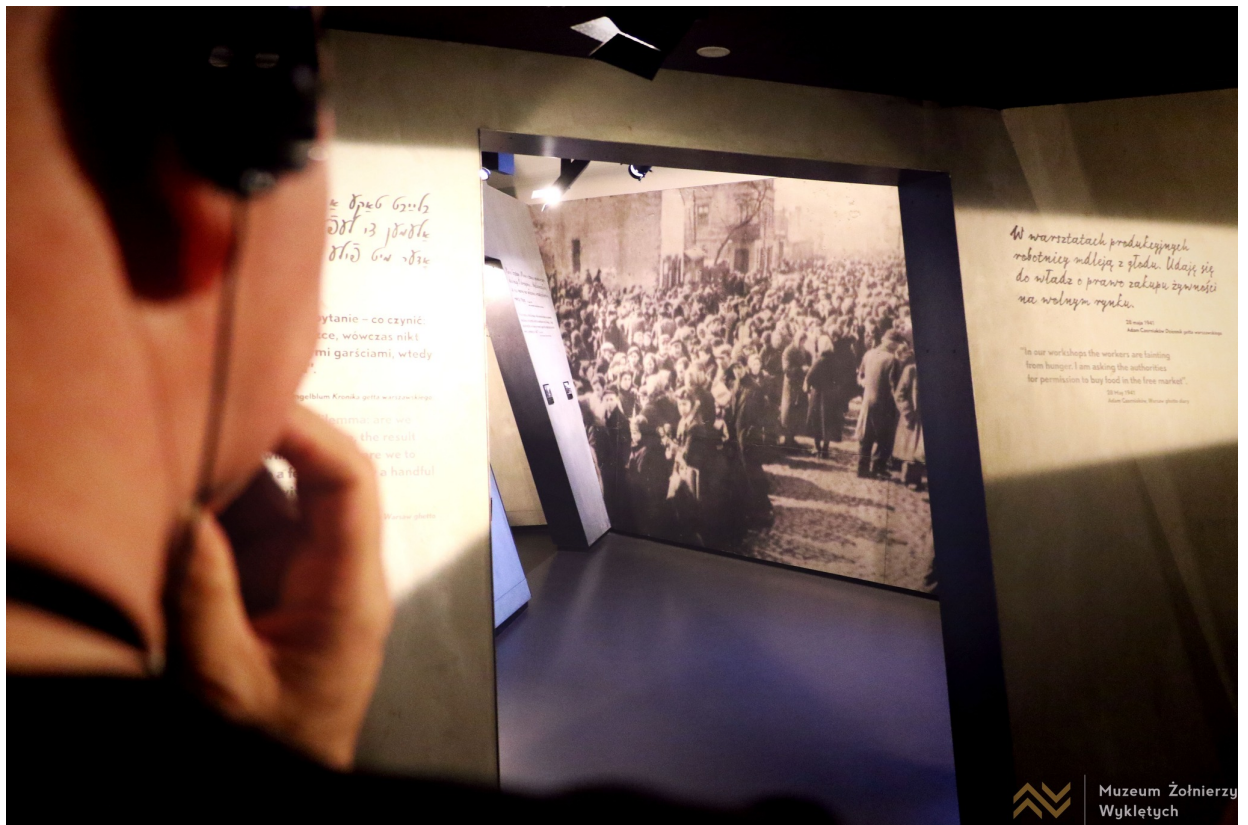

2026.05.06 Czarnowiec.pl (RM)

2026.05.06 Czarnowiec.pl (RM)

2026.05.06 Czarnowiec.pl (MK)

2026.05.06 Czarnowiec.pl (MK)

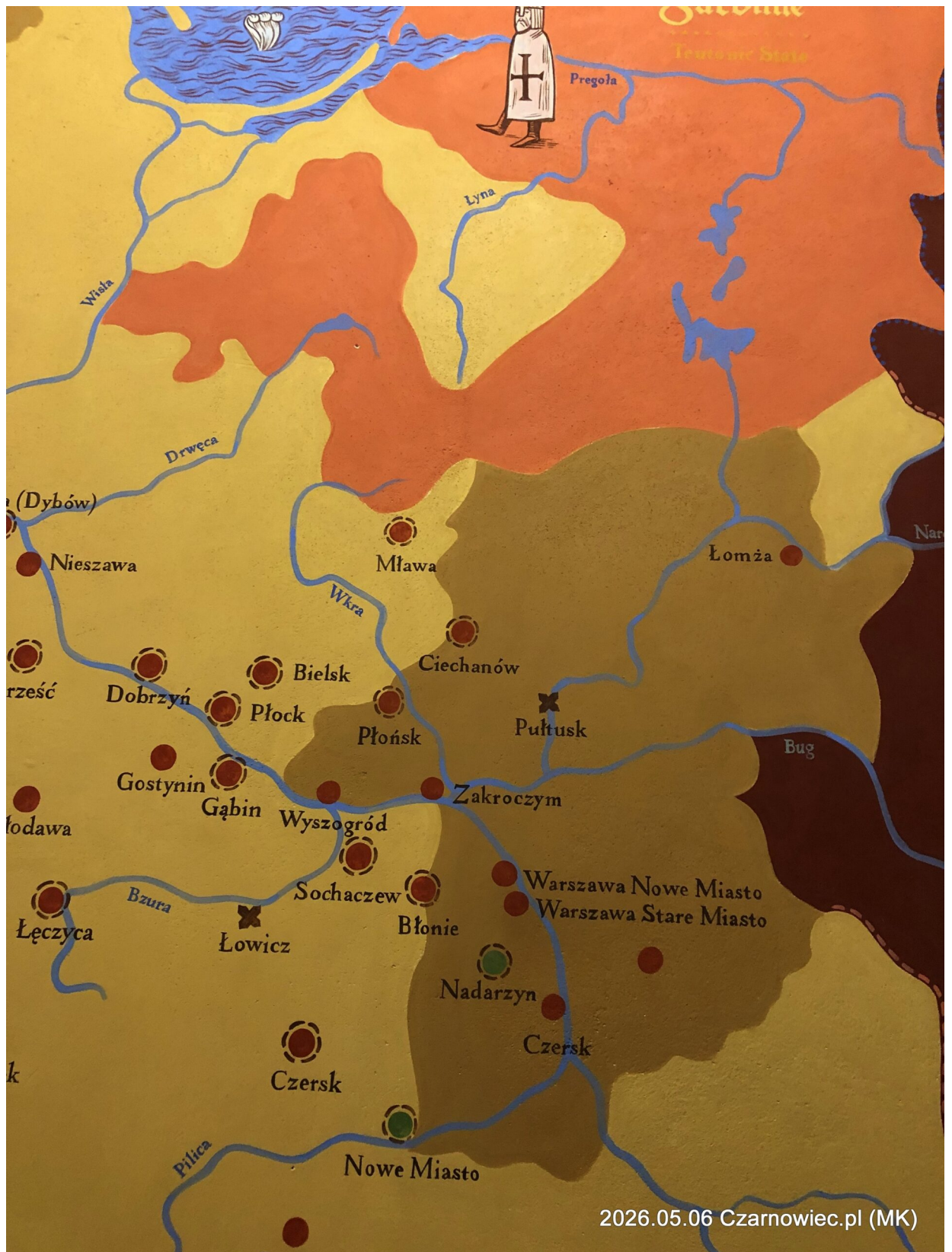

2026.05.06 Czarnowiec.pl (MK)

2026.05.06 Czarnowiec.pl (MK)

Źródła:

- Przystanekhistpria.pl
- YT.dawnotemu - Józef Światło ucieczka czy mistyfikacja?
- IPN
- MŻW

Dla zainteresowanych podpinam również krótki film z YT.

Marek Karczewski, 6.05.2026 r.

[ALFABETYCZNY INDEKS DZIAŁU HISTORIA](#)